

mgr inż. Marcin Chelkowski

Tytuł rozprawy: Ocena skuteczności opłat za usługi gospodarowania odpadami komunalnymi

Praca doktorska „Ocena skuteczności opłat za usługi gospodarowania odpadami komunalnymi” zawiera analizę funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi jako integralnego ekosystemu, łączącego aspekty ekonomiczne, środowiskowe, społeczno-gospodarcze oraz polityczne. Ekosystemu składającego się z wielu ogniw i realizującego cele określone prawem wspólnotowym i krajowym oraz urzeczywistniającego zasadę „zanieczyszczający płaci”. Analiza ta obejmuje aspekty teoretyczne funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, porównanie systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w wybranych krajach oraz empiryczne badanie osiągania celów i realizacji zasady „zanieczyszczający płaci” w trzech jednostkach samorządowych w Polsce.

Cel główny pracy stanowi próba zdefiniowania oraz empirycznej weryfikacji skuteczności podstawowej opłaty za świadczenie usług zagospodarowania odpadów komunalnych, wprowadzonej reformą systemową od 2012 roku, której istotą było przeniesienie władztwa nad odpadami komunalnymi od właścicieli nieruchomości na gminy.

Główna hipoteza badawcza zakłada, że skuteczność opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi jako dochodu gminy, wykorzystywanego na tworzenie i utrzymanie zintegrowanych systemów gospodarki odpadami komunalnymi można sprowadzić do oceny zależności między wysokością opłat za gospodarowanie odpadami a stopniem spełniania podstawowych norm i standardów gospodarki odpadami komunalnymi w gminach lub ich związkach.

Badania prowadzone w ramach pierwszego rozdziału pracy umożliwiły ustalenie celów, jakie winien osiągać system gospodarowania odpadami komunalnymi i zasad, jakie system ten powinien realizować.

Drugi rozdział pracy, dotyczący lokalnych i centralnych opłat za usługi gospodarowania odpadami komunalnymi, pokazał funkcjonowanie za gospodarowanie odpadami wraz z systemem opłat, które opłaty za gospodarowanie odpadami internalizują. Przeprowadzona analiza umożliwiła opracowanie algorytmu ustalania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w gminie oraz określenie kryteriów badania i oceny skuteczności tych opłat.

. W trzecim rozdziale pracy poddano analizie systemy gospodarowania odpadami komunalnymi w wybranych krajach Unii Europejskiej, co umożliwiło ocenę stopnia osiągania celów gospodarki odpadami w tych krajach i określenie różnic pomiędzy systemami w Austrii, Czechach i Niemczech a systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w Polsce. Za najistotniejszą różnicę uznano brak wdrożenia w Polsce zasad rozszerzonej odpowiedzialności producenta, która winna obligować podmioty wprowadzające towary na rynek do troski o cały cykl życia produktu, wraz z faza, kiedy produkt lub jego opakowanie staną się odpadem.

W czwartym rozdziale pracy doktorskiej analizie poddano rozwiązania technologiczne oraz organizacyjno-prawne funkcjonujące w trzech wybranych jednostkach samorządowych w Polsce: Gminie Miejskiej Kraków, Mieście Łodzi oraz Związku Międzygminnym „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej”, charakterystyki liczbowe opisujące gospodarkę odpadami w tych jednostkach oraz strukturę gospodarowania odpadami w tych jednostkach, z uwzględnieniem form organizacyjno-prawnych i stosowanych technologii. W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, że charakterystyki liczbowe gospodarowania odpadami w wybranych jednostkach samorządowych są zróżnicowane, co przejawiało się m.in. w różnych wielkościach wskaźników masowego nagromadzenia odpadów komunalnych na 1 mieszkańca.

W rozdziale piątym badano koszty oraz dochody systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w wybranych jednostkach samorządowych, stopień pokrycia kosztów wpływami z pobranych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz podjęto próbę weryfikacji skuteczności opłat za gospodarowanie odpadami. Stwierdzono, że we wszystkich badanych jednostkach samorządowych występują dodatnie i statystycznie istotne zależności pomiędzy wysokością opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi a celami gospodarki odpadami – osiągnięciem poziomów recyklingu, efektywnością selektywnej zbiórki i odchodzeniem od składowania będącego sposobem zagospodarowania odpadów, który jest najmniej przyjazny środowisku.

Założone cele pracy zostały osiągnięte. W aspekcie teoretycznym zdefiniowano i zweryfikowano skuteczność podstawowej opłaty za świadczenie usług gospodarowania odpadami komunalnymi. W aspekcie aplikacyjnym wypracowano metodę szacowania faktycznych kosztów systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie. W aspekcie empirycznym zbadany został związek pomiędzy wysokością opłat za gospodarowanie odpadów komunalnych a osiągnięciem przez daną gminę norm i standardów gospodarki odpadami komunalnymi, który wykazał występowanie istotnych zależności pomiędzy wysokością opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi a osiągnięciem celów i standardów gospodarki odpadami.